ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Τῆς ΓΚΡΑΤΣΙΑ ΝΤΕΛΕΝΤΑ

ΠΑΣΧΑ ΣΤΗ ΣΑΡΔΗΝΙΑ

(Μέγα βραβεῖο ΝΟΜΠΕΛ, 1927)

Τὴ μέρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἡ Ἀπολλόνια Φάρα σηκώθηκε ἀπὸ τὸ μεγάλο ξύλινο κρεββάτι της τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ αὐγὴ εἶχε ἀρχίσει νὰ ρίχνῃ μιὰ γλαυκὴ ἀνταύγεια ἀπάνω στὸ μοναδικὸ τζάμι τοῦ παραθύρου της. Τὸ γυαλὶ ἦτανε χοντρὸ βέβαια, μὰ ἄφηνε νὰ φαίνεται μιὰ θαυμασία εἰκόνα ἀπ' ἔξω : θὰ νόμιζε κανεὶς πως βλέπει μέσα στὴ δροσερὴ καὶ χλωμὴ ἀνταύγεια τῆς νέας ἀνοίξεως ἕνα τοπεῖο τοῦ Πουσσὲν, τὴν κατωφέρεια ἑνὸς λόφου, ἕνα γαλάζιο ρυάκι ποὺ κυλοῦσε σὰ φίδι, ἐδῶ καὶ κεῖ μερικὰ δένδρα, πού εἶχαν ἀρχίσει νὰ φουντώνουν καὶ παντοῦ γύρω χόρτα, ἕνα λαμπρὸ χορτάρι ποὺ σοῦδινε τὴν ἐντύτωση τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς ἀθωότητος.

Ἡ Ἀπολλόνια κοίταζε τὸν οὐρανὸ μέσ' ἀπ' τὸ τζάμι, καθὼς φοροῦσε τὸ κίτρινο καὶ κόκκινο φόρεμά της. Ἔπειτα πῆγε καὶ κοίταξε σ' ἕνα καλάθι πλεγμενο ἀπὸ ἀσφοδέλια, ποὺ ἤτανε γεμάτο ὡς ἀπάνω ἀπὸ ζύμη ἑτοιμασμένη ἀπὸ βραδύς. Ἀπάνω στὴ ζύμη εἶχε σχεδιάση μὲ τὸ δάχτυλο τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ γιὰ νὰ γίνῃ τὸ ζύμωμα καλό.

Ἡ νέα γυναῖκα πῆρε τὸ καλάθι μέσα στὰ λευκὰ κ' εὔρωστα μπράτσα της γιὰ νὰ τὸ πάῃ στὴ κουζίνα. Ἐκεῖ ἔμασε τὴ ζύμη, ἄναψε φωτιὰ κι' ἔψησε καφέ. Ὅσο ἡ ἡμέρα προχωροῦσε, ροδαλὴ καὶ θερμή, ἡ Ἀπολλόνια ἔνοιωθε κάποια ἀνησυχία. Σκεφτόταν.

— Θᾶρθῃ στὶς ὀχτώ, ἴσως στὶς ἐννιά, ἴσως πιὸ ἀργά, ἴσως κι' αὔριο. Ὦ Ἰησοῦ, γλυκέ μου Κύριε Ἰησοῦ !... Ὦ, δὲ μπορῶ πιὰ νὰ τὸ συλλογίζομαι, ἂς ἔρθει ὁπότε θέλει !

Μά, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ξαναγύριζε ὁλοένα στὴν ἴδια σκέψη.

Τὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου περίμενε καὶ φοβόταν τὴν ἐπίσκεψη ἦταν ὁ νέος ἐφημέριος, ποὺ ἔπρεπε νὰ κάνῃ σήμερα τὸ γῦρο τοῦ χωριοῦ, δίνοντας σὲ κάθε σπίτι τὴν Πασχαλινὴ εὐλογία. Ὁ ἐφημέριος αὐτὸς ἦταν, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀρραβωνιασμένος μαζί της μὰ ἐκείνη τὸν εἶχε ἐγκαταλείψῃ γιὰ νὰ παντρευτῇ ἕνα πλούσιο βοσκό. Ὁ νέος, ποὺ ἦταν τρελλὰ ἐρωτευμένος μαζί της ἐπιχείρησε νὰ σκοτωθῇ καὶ χτυπήθηκε μὲ τὸ ρεβόλβερ στὸ στῆθος. Οἱ συγγενεῖς του καὶ οἱ φίλοι του τὸν γλύτωσαν ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ βάσανα. Ἄφησε κατόπιν τὸν τόπον του καὶ πῆγε καὶ γίνηκε παπᾶς. Πρὸ λίγου καιροῦ εἶχε ξαναγυρίσει μὲ τὸν τίτλο τοῦ ἐφημερίου καὶ κάθε φορὰ ποὺ συναντοῦσε τὴν Ἀπολλόνια χλώμιαζε ἐλαφριά. Ἐκείνη τὸν κοιτοῦσε ἀσυγκίνητη· αὐτὸ τὸ πρωὶ ὅμως ἦταν πολὺ ἀνήσυχη καθὼς συλλογιζόταν ὅτι ὁ ἐφημέριος θὰ πήγαινε στὸ σπίτι της γιὰ νὰ εὐλογήσῃ τὸ ψωμί της καὶ τὸ κρεββάτι της, ποὺ εἶχε μείνη στεῖρο. Ὅταν ἄνοιξε τὸ παράθυρο γιὰ νὰ δῇ τὴ λιτανεία, ποὺ περνοῦσε ἀπὸ κάτω μὲ ψαλμοὺς κι' ὅταν εἶδε τὸ ἰσχνὸ κι' ἀνήσυχο πρόσωπο τοῦ ἐφημερίου, ἡ Ἀπολλόνια ἔνοιωσε μιὰ βαθειὰ ταραχή. Ὡς τόσο ἐξακολούθησε νὰ κοιτάζῃ ὡς ὅτου ἡ λιτανεία, ἡ μελαχροινὴ Παναγία μὲ τὰ ἐφτὰ σπαθιὰ μέσ' στὴν καρδιά, τὰ λάβαρα, οἱ μουσικοί, ἡ γυναῖκες μὲ τὰ πένθιμα ροῦχα, χάθηκαν στὸ στριψίμο τοῦ δρόμου. Ἔπειτα ξαναγύρισε στὸ φοῦρνο της, καὶ στ' ἀλεῦρι της, ζύμωσε τὴν κουλοῦρα τοῦ Πάσχα, ποὺ εἶταν γεμάτη τρῦπες, ἔκανε τὶς καζαντίνες, γλυκίσματα ἀπὸ ἀλεῦρι καὶ τυρὶ φρέσκο καὶ τὰ μικρὰ χριστόψωμα ποὺ ἀγοράζαν μὲ μορά, μὲ μούμιες καὶ μὲ πουλιὰ καὶ ποὺ εἶχαν ἕνα μεγάλο αὐγὸ στὴ θέση τοῦ κεφαλιοῦ.

Ὁλόγυρά της μεγάλη σιωπὴ τύλιγε τὸ ἔρημο σπίτι καὶ τὴν ἡλιολουσμένη ἐξοχή : οἱ καμπάνες ἦσαν ἀμίλητες τώρα, δεμένες γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Κυρίου μας κι' ὅλα τὰ πράγματα σώπαιναν ἐπίσης, σὰ νὰ περίμεναν κάποιο μυστηριῶδες γεγονός. Μονάχα, μερικὲς δειλὲς κραυγοῦλες πουλιῶν ἔβγαιναν ἀπ' τὰ δένδρα καὶ ἔσβυναν ἀμέσως σὰν τρομαγμένες ἀπὸ τὴ σιωπὴ τὴν ὁποίαν ἐτάραζαν.

Ἡ ὥρες περνοῦσαν καὶ ὁ ἐφημέριος δὲν ἐρχόταν. Κατὰ τὶς δέκα, ἡ Ἀπολλόνια ἔνοιωσε κάτι, σὰν μιὰν ἀνατριχίλα, νὰ περνᾷ τὸν ἀέρα. Ἀναπήδησε καὶ σηκώθηκε γιὰ νἀφουγκρασῇ. Οἱ καμπάνες χτυποῦσαν τώρα καὶ μέσ' ἀπ' τὶς πρῶτες κωδωνοκρουσίες ἕνας πυροβολισμὸς ἀντήχησε, ἔπειτα ἄλλος, ἔπειτα τρεῖς μαζί, ἔπειτα δέκα, ἔπειτα ἑκατό, χίλιοι !... Κραυγὲς καὶ φωνὲς χαρᾶς συνώδευαν τὸν ἦχο τῶν σημαντρῶν καὶ τὸν κρότο τῶν πυροβολισμῶν: Ἡ ἠχὼ τοῦ λόφου ἔκανε τοὺς ἤχους αὐτοὺς ν' ἀκούγονται διπλοί. Παρέες ἀπὸ χαμίνια, γυρνοῦσαν τὸ χωριὸ τραγουδῶντας.

Bibu er Deu
Pro su dispettu e'su Zudeu

(Ὁ Χριστὸς ἀναστήθηκε
στο πεῖσμα τῶν Ἑβραίων)

Ἡ Ἀπολλόνια τέλειωσε τὸ ψήσιμο τοῦ ψωμιοῦ της, τῶν γλυκισμάτων της καὶ τῶν ἄλλων πασχαλινῶν λιχουδιῶν. Τὸ ἀπόγευμα ἄλλαξε μὲ τὶς γειτόνισσες, συγγένισες ἢ φιλενάδες δῶρα ποὺ ἀποτελοῦντο ἀπὸ κουλοῦρες, γλυκίσματα καὶ κρέας. Σὲ κάθε νέο δῶρο ποὺ τῆς ἔρχόταν, τῆς ἄρεσε νὰ παραβάλῃ τὴν κουλοῦρα ποὺ λάβαινε μὲ κείνην ποὺ ἔστελνε καὶ ἦταν περήφανη γιατὶ εὕρισκε πάντα τὴ δική της πιὸ λευκὴ καὶ πιὸ καλοφτιαγμένη. Κατὰ τὸ βράδυ ὁ ἄντρας της γύρισε ἀπὸ τὴ βοσκὴ κοβάλλα στὸ ὡραῖο του ἄσπρο ἄλογο, μὲ μιὰ μεγάλη σακοῦλα γεμάτη τυριὰ καὶ μὲ δυὸ ἀρνάκια, τὸ ἕνα ἄσπρο καὶ τὸ ἄλλο μαῦρο, ποὺ θὰ φιγουράριζαν στὸ τραπέζι τοῦ Πάσχα.

Ἦταν πλούσιος ἄνθρωπος ὁ ἄντρας τῆς Ἀπολλόνιας, μά, ὅπως ὅλοι οἱ πλούσιοι ποὺ παντρεύονται φτωχὰ κοριτσία ἦταν ἠλιοπαμένος, κι' ἄσχημος, μὲ μιὰ μύρη κίτρινη ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν ἔβλεπες παρὰ τὴ μύτη, τὸ μέτωπο καὶ λίγο ἀπ' τὰ μάγουλα, νὰ ξεχωρίζουν, σὰν ἕνα σκοτεινὸ φεγγάρι, μέσ' ἀπ' τὸ σύννεφο τῆς μαύρης γεννειάδας του καὶ τῶν ἀτάχτων μαλλιῶν του.

Τὸ σαββατόβραδο ἄρχισαν οἱ πασκαλινὲς γιορτές. Ὁ πλούσιος βοσκὸς κάλεσε στὸ σπίτι του πολλοὺς συγγενεῖς, φίλους καὶ γείτονες καὶ ὅλοι τραγούδησαν, φτιάχνοντας μονοὺς τοὺς ἡθυμοὺς στίχους πρὸς τιμὴ τοῦ ἀναστηθέντος Σωτῆρος, ἐνῷ συγχρόνως ἔτρωγαν τὰ γλυκίσματα καὶ ἔπιναν κρασί, ἀψέντι καὶ ρακή. Περιττὸ νὰ προσθέσουμε ὅτι ὅλοι, μέθυσαν γιὰ νὰ δείξουν ἔτσι τὴν περιφρόνησί τους πρὸς τοὺς Ἑβραίους ποὺ σταύρωσαν τὸ Χριστό.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ Ἀπολλόνια σηκώθηκε πάλι πολὺ πρωὶ γιὰ νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ τραπέζι τῆς Λαμπρῆς. Ὅσο ὁ ἥλιος ἀνέβαινε ψηλὰ στὸ λόφο, ἡ νέα γυναῖκα ἔχοντας πάντα τὸ νοῦ της στὴν κουζίνα, ἔννοιωθε τὴν ἴδια συγκίνησι τῆς περασμένης μέρας, καθὼς σκεπτόταν τὴν ἐπίσκεψη τοῦ ἐφημερίου. Σήμερα δὲ μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς, θἀρχόταν χωρὶς ἄλλο. Ἡ Ἀπολλόνια ἤξερε ὅτι κι' αὐτὸς εἶχε σηκωθῇ πολὺ πρωὶ φορῶντας τὰ λαμπρά του ἄμφια καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἕναν ἄντρα ποὺ κρατοῦσε ἕνα δισσάκι καὶ ἕνα παιδὶ ποὺ κρατοῦσε τὸν κουβᾶ με τὸν ἁγιασμό, ἀποτελείωνε τὶς ἐπισκέψεις πού δὲν εἶχε προφτάση νὰ κάνῃ χτές. Σὲ κάθε σπίτι γέμιζαν τὸ δισσάκι μὲ κουλοῦρες, γλυκίσματα, ξερὰ φροῦτα κι' ἔριχναν μέσ' στὸν κουβᾶ νομίσματα καὶ κόκκινα αὐγά.

Κατὰ τὰς ἐννιὰ ἔφτασε τέλος μπρὸς στὸ σπίτι τῆς Ἀπολλόνιας, ποὺ ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα τοῦ χωριοῦ. Ὁ ἄντρας εἶχε κιόλας τὸ δισσάκι του γεμάτο κ' ἡ τὸ παιδὶ τὸ κουβᾶ του σχεδὸν γεμάτο ἀπὸ νομίσματα κι' ἀπὸ αὐγά.

Ὁ παπᾶς μπῆκε μέσα στὸ σπίτι χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδεια, καθ' γιὰ πρώτη φορὰ ἀφ' ὅτου εἶχε ξαναδῇ τὴν Ἀπολλόνια δὲν ἐχλόμισε μπροστά της ἐνῷ, ἀπεναντίας, αὐτὴ χλώμιασε. Ἡ Ἀπολλόνια σκεφτόταν. Θὰ εὐλογήσῃ τάχα ἢ θὰ καταραστῇ τὸ σπίτι μου μέσα στὸ ὁποῖο ζοῦσε εὐτυχισμένη ἐκείνη ποὺ τὸν ἔσπρωξε εἰς τὸ κατῶφλι τοῦ θανάτου ; Αὐτὴ τὴν τρομερὴ ἐρώτησι ἔκανε μέσα της μὲ μιὰ φρικηλήγωνία, γιατὶ στὰ μικρὰ χωριὰ τῆς Σαρδηνίας πιστεύουν ὅτι οἱ παπᾶδες μποροῦν, μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἁγίων βιβλίων, νὰ ἀφορίζουν καὶ νὰ καταριοῦνται τοὺς ἀνθρώπους καὶ οἱ κατάρες τους πιάνουν.

Μὰ ἔφτασε στὴν Ἀπολλόνια νὰ κοιταξῇ τὸ φωτισμένο πρόσωπο τοῦ παπᾶ καὶ νὰ δῇ τὸ ἥρεμο κίνημα μὲ τὸ ὁποῖο πῆρε τὸ ράντισμα ποὺ ἔλαμπε καὶ σόρπισε τὸν ἁγιασμὸ πρὸς ὅλες τὶς μεριὲς γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ὁ παπᾶς εὐλογοῦσε ἀπὸ τὲ βάθη τῆς καρδιᾶς του τὸ σπίτι της. Τότε τοῦ ἄνοιξε τὴν πόρτα τῆς κάμαρης ποὺ βρισκόνεουσαν οἱ προμήθειες κι' ὁ ἐφημέριος εὐόγησε τὸ ψωμί, τὰ γλυκίσματα, τὸ τυρί, τὰ λαχανικὰ καὶ τὸ σιτάρι. Ἡ Ἀπολλόνια ἀπογέμισε τὸ δισσάκι μὲ διὸ μεγάλες κουλοῦρες, μὲ πέντε γλυκίσματα καὶ μὲ μιὰ τσαπέλλα σῦκα. Ἔπειτα ξαναγύρισε μαζὶ μὲ τὸν παπᾶ στὴν κουζίνα καὶ δεύτα ἄνοιξε τὴν πόρτα τῆς κρεββατοκάμαρης. Ἀπὸ τὸ παράθυρο ἔμπαινε ἕνα ζωηρὸ χρυσωμένο φῶς. Κρατῶντας τὴν ἀναπνοή τας, ἄφωνη καὶ χλωμή, ἡ Ἀπολλόνια κοίταξε τὸν παπᾶ. Κι' αὐτὸς εἶχε χλωμιάση λίγο, μὰ τὸ χέρι του, χωρὶς νὰ τρεμουλιάση καθόλου, σόρπιζε τὴν εὐλογία τοῦ ἁγιασμοῦ ἀπάνω στὸ στεῖρο γαμήλιο κρεββάτι, ἐπικαλούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ γονιμότητα.

Τότε ἡ Ἀπολλόνια ἔρριξε τὸ νόμισμά της μέσα στὸ δοχεῖο τοῦ ἁγιασμοῦ. Συγχρόνως ἕνα δάκρυ ἔπεσε ἀπὸ τὰ μάτια της μέσα στὸ ἁγίασμα σχηματίζοντας ἕνα μικρὸ κύκλο μέσα στὸ μεγάλο κύκλο ποὺ εἶχε κάνει τὸ νόμισμα.

Grazia Deledda